

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ผลกระทบของการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันต่อเทคโนโลยี
การผลิตของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นางสาวจันทร์จิรา สุขเกษม

เศรษฐศาสตร์มหภาค สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารี วิบูลย์พงศ์ ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วสันต์ ศิริพูล กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ ต้องการวิเคราะห์ผลกระทบของการเกษตรแบบมีสัญญาผูกพันที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการผลิตของเกษตรกร โดยใช้ฟังก์ชันการผลิต และศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการผลิต โดยเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรที่อยู่ในและนอกระบบเกษตรสัญญาผูกพัน ตัวอย่างของพืชที่ใช้ศึกษาคือ มันฝรั่ง มะเขือเทศ ถั่วเหลืองฝักสด และถั่วเหลือง

ลักษณะของสัญญาระหว่างผู้ซื้อและเกษตรกรมีตั้งแต่ได้รูปแบบจนถึงการตกลงอย่างหละหลวมดังนี้ ในกรณีของมันฝรั่งมีการทำสัญญากันเป็นลายลักษณ์อักษร 2 ลักษณะคือ ระหว่างเกษตรกรและโรงงานโดยตรง บริษัทให้สินเชื่อในรูปปัจจัยการผลิตและแนะนำวิธีการผลิต เกษตรกรต้องขายผลผลิตให้แก่บริษัทในราคาประกัน อีกลักษณะหนึ่งคือ การทำสัญญาระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับบริษัท โดยมีเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอสันทรายเป็นผู้ประสานงานและดูแลให้เอกชน

และเกษตรกรปฏิบัติตามสัญญา บริษัทและเจ้าหน้าที่เกษตรกรอำเภอจะจัดอบรมทางวิชาการแก่สมาชิกปีละครั้ง การทำสัญญาระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองฝักสดอยู่ในลักษณะเต็มรูปแบบ เช่นเดียวกับมันฝรั่งกลุ่มแรก โดยบริษัทเจ้าหน้าที่แนะนำการผลิตอย่างใกล้ชิด ส่วนมะเขือเทศนั้นมีเพียงการตกลงด้วยวาจาระหว่างพ่อค้าคนกลางกับเกษตรกรเท่านั้น เกษตรกรไม่มีการติดต่อโดยตรงกับบริษัทแต่อย่างใด เกษตรกรซึ่งผลิตในระบบสัญญาผูกพันเป็นผู้มีประสบการณ์ในการผลิตพืชนั้นๆมาแล้ว ยกเว้นถั่วเหลืองฝักสด เกษตรกรมีประสบการณ์เฉพาะการผลิตถั่วเหลืองเท่านั้น

จากการเปรียบเทียบผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนเงินสดพบว่าการผลิตมันฝรั่งนอกสัญญาให้ผลตอบแทนสูงกว่าการผลิตในระบบทั้ง 2 ลักษณะ คือมีผลตอบแทน 11,831 บาทต่อไร่ เทียบกับ 7,643 และ 9,628 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะเป็นปีที่มันฝรั่งมีราคาสูง ผู้ปลูกนอกระบบจึงได้ราคาที่ดีกว่า

ผลตอบแทนของการผลิตมะเขือเทศของเกษตรกรในระบบสัญญาสูงกว่าของเกษตรกรนอกระบบสัญญาคือ 3,944 และ 1,703 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากว่า ความอุดมสมบูรณ์ของน้ำในสองพื้นที่แตกต่างกันมาก สำหรับถั่วเหลืองฝักสดนั้น มีผลตอบแทนสูงกว่าถั่วเหลืองประมาณ 3 เท่า (4,153 และ 1,233 บาทต่อไร่)

ในการศึกษานี้จึงเห็นได้ค่อนข้างชัดเจนว่าในกรณีของมะเขือเทศนั้น เกษตรกร 2 กลุ่มอาจมีฟังก์ชันการผลิตต่างกันเนื่องจากเกษตรกรต้องตอบสนองต่อสภาพกายภาพที่ต่างกัน ซึ่งตรงกับผลการทดสอบทางสถิติ สำหรับถั่วเหลืองฝักสดย่อมมีฟังก์ชันต่างจากถั่วเหลืองธรรมดาเพราะเป็นพืชต่างชนิดกัน แต่สำหรับมันฝรั่งนั้นพบว่าฟังก์ชันการผลิตของเกษตรกรที่อยู่ในสัญญาทั้ง 2 ประเภท มีฟังก์ชันไม่ต่างกัน แต่ต่างจากฟังก์ชันการผลิตของเกษตรกรนอกสัญญา จากการเปรียบเทียบการตอบสนองของผลผลิตต่อปัจจัยการผลิตสำคัญของแต่ละพืชนั้นพบว่า เกษตรกรนอกระบบมีผลิตภาพการใช้แรงงานและหัวพันธุ์มันฝรั่งสูงกว่าในระบบ และจากการศึกษาผลตอบแทนต่อขนาดการผลิตพบว่า เกษตรกรทุกกลุ่มทำการผลิตในระยะผลตอบแทนต่อขนาดการผลิตลดลง ซึ่งเป็นระยะที่เหมาะสมสำหรับการทำกำไรสูงสุด

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้รับซื้อเลือกติดต่อกับเกษตรกรที่มีประสบการณ์การปลูกพืชนั้นๆ แล้วเป็นหลัก ดังนั้นแนวโน้มของการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตโดยใช้ระบบสัญญาผูกพัน อาจเกิดขึ้นได้กับพืชชนิดใหม่หรือพืชที่ต้องการคุณภาพที่ค่อนข้างจำเพาะ เช่น ถั่วเหลืองฝักสดเท่านั้น สำหรับพืชที่เกษตรกรคุ้นเคยและไม่มีความต้องการคุณภาพที่เจาะจง เช่น มะเขือเทศ และมันฝรั่งนั้น ผู้ซื้อมีแนวโน้มที่จะอาศัยความรู้ของเกษตรกรเป็นหลัก ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจะเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดระดับการใช้ปัจจัยการผลิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

Thesis Title The Impact of Contract Farming on Production
 Technology of Small Farmers in Chiang Mai
 Province

Author Miss Chanjira Sukasem

M.Econ. Economics

Examining Committee :

Assist. Prof. Dr. Aree Wiboonpongse Chairman

Lecturer Dr. Songsak Sriboonchitta Member

Assist. Prof. Vasant Siripool Member

Abstract

The main objectives of the study are twofolds i.e. to analyse the impact of contract farming on production technology practiced by farmers via comparison of production functions of contracted and non-contracted farmers and to compare costs and returns of their production. Potatoes, tomatoes, soybean and vegetable soybean are included in the study.

The contracts between companies and farmers range from a close-to-perfect to a loose form. In the case of potato, the written contracts can be classified into 2 types: the companies make

direct contracts with the farmers. These firms provide credit and technical assistance . In return , the farmers must sell their product at the assured price . The other written contract is made with the farmer groups under district agricultural officers' supervision . The firms and officials together provide technical training once a year . The vegetable soybean farmers make the same contract as the first type of potato farmers with more technical advice given by the firm's experts . In the case of tomato , the middlemen only promise buying price orally . The processing companies never make contract with the farmers . All farmers in the study have experiences growing there crops before they contracted the buyers except the vegetable soybean farmers who have only experience in growing soybean .

Comparison of net returns over cash cost of potatoes shows that the net returns of the non-contracted farmers are higher than those of the contracted farmers (11,831 7,643 and 9,628 baht per rai respectively). This is due to the higher price received by the non-contracted farmers during the study period .

The returns of tomato production of non-contracted farmers are much less than those of contracted farmers (1,703 and 3,944 baht per rai respectively) due to insufficient water and difference in topography . The returns of vegetable soybean is about 3 times higher than those of soybean production (4,153 and 1,233 baht per rai) .

It is obvious that the production function of tomatoes of two farmer groups differ because of the different physical environment and those of vegetable soybean and soybean as different crops . In the

case of potato , the functions of two types of contracted farmers are not statistically different but they differ from that of the non-contracted farmers . The non-contracted production function of potatoes indicates having higher productivities of labor and seed than the contracted one . However , all groups of farmers in the study are operating at decreasing returns to scale which indicates the optimal range of input utilization pertaining to profit maximization .

The findings show that the buyers make contracts basically with the farmers who have experience with particular crops . Therefore , it can be asserted that the tendency for technology improvement via contract farming may be possible only for new crops such as vegetable soybean . Farmers decision regarding input utilization evidently bases on the returns to their investment .

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved